

SIS-FINNMÁRKKU DIGGEGODDI - INDRE FINNMARK TINGRETT

Dok 2

Landbruks og Matdepartementet
Postboks 8007 Dep

0030 Oslo

Deres referanse

Vår referanse

16-156870ADM-INFI

Dato

02.10.2016

Høring - Forslag til endringer i reindriftsloven og jordskifteloven som åpner for bruk av jordskifteretten på interne forhold i reindriften. Uttalelse fra Indre Finnmark tingrett.

Det vises til høringsbrev av 30. mai 2016.

Reindriftens rett til reinbeiter og tilhørende bruk, eventuelt eiendomsrett, bygger på et nokså komplisert sett av regler og rettskilder. I tillegg til norsk lovgivning og praksis, vil man også måtte ta hensyn til interne forhold og sedvaner, samt internasjonale urfolksrettigheter og praksis for øvrig, slik det også fremkommer i arbeidsgruppens rapport, kapittel 3. Samisk reindriftssedvane vil være særlig relevant for de interne rettighetsavklaringer, mens internasjonal rett vil gå inn i rettskildebildet ved domstolsprøving av forvaltningsvedtak og andre tvister med eksterne parter. Behandlingen av reindriftsrettslige tvister kompliseres dessuten av at mange rettsspørsmål ennå ikke er avklart gjennom rettspraksis.

De mange uavklarte rettsforhold medfører samtidig usikre rammer for reindriftens næringsutøvelse, som på sin side er konfliktskapende og til skade for næringsvirksomheten. Det er derfor et stort behov for gode tvisteløsningsordninger.

Tvisteløsning skjer i dag hovedsakelig for de alminnelige domstoler, bortsett fra at jordskifteretten etter reindriftsloven § 59 fjerde ledd kan sette til side beitebruksregler. I tillegg vil Finnmarkskommisjonen kunne ta stilling til interne rettighetsspørsmål innen reindriften i samsvar med Forskrift om Finnmarkskommisjonen og Utmarksdomstolen for Finnmark, § 5.

Postadresse
Postboks 35, 9845 TANA

Sentralbord
78926400

Saksbehandler
Rita Kristin Boine

Bankgiro

Organisasjonsnummer
986058559

Kontoradresse
Tana bru, 9845 TANA

Telefaks
78926020

Telefon

Ekspedisjonstid
08.00-15.30

Internett/E-post

Indre-Finnmark.tingrett@domstol.no

Indre Finnmark tingrett har de senere år fått til behandling flere saker om rett til reinbeite i omtvistede områder. Parter i sakene har vært siidaer og/eller reinbeitedistrikt, men også staten har vært saksøkt, på grunn av konsekvensene som den tidligere offentlige beitereregulering har hatt. Statens reintallsregulering har også medført flere tvistesporsmål. Dette knytter seg til selve beiterettighetene, men berører også grunnleggende spørsmål om retten til å drive reindrift, der også internasjonale rettsregler er påberopt som rettsgrunnlag.

Flere av de nevnte tvistesakene har medført en omfattende bevisførsel. De rettslige spørsmål, for eksempel hvordan reglene om alders tids bruk og hevd skal anvendes ved interne reinbeitetvister, har også stilt krav til saksbehandlingen. Partsforholdene, forholdet mellom den enkelte reineier, siidaandel, siida og reinbeitedistrikt, kan dessuten være uavklarte. Høyesterett har etter omleggingen i reindriftsretten ved ny reindriftslov, ikke behandlet interne tvister om reinbeiterettigheter. Man har heller ikke en særlig omfattende praksis fra lagmannsrettene.

Indre Finnmark tingrett er prinsipielt sett helt enig med arbeidsgruppens forslag om at jordskifteretten bør tilby tvisteløsning også overfor reindriftnæringen. Dette vil særlig være aktuelt for justering av beitegrenser og interne reguleringer ved bruksregler og endringer av disse. Jordskifteretten bør for slike saker kunne tilby en hensiktsmessig og prosessøkonomisk tvisteløsning, basert på partenes egne bidrag, og der mulighetene for mekling og tradisjonell tvisteløsning bør inngå.

Tingretten vil samtidig understreke behovet for at jordskifteretten tilføres den nødvendige kompetanse, slik arbeidsgruppen beskriver i kapittel 9. Det må tas hensyn til at "reinskiftesaker" vil være nokså forskjellig fra tradisjonelt jordskifte, særlig fordi reindriften fortsatt er en kulturbasert næringsvei som berører flere enn de ordinære rettighetshavere. For behandling av reindriftsaker kreves det derfor grunnleggende kjennskap til både reindrift og samisk kultur og samfunnsliv for øvrig. I tillegg vil det være en stor fordel om både fag- og meddommere er samiskspråklige. Tingretten er enig med arbeidsgruppen i at en flytting av Finnmark jordskifterett til Tana kan være en god måte for å bygge kompetanse over tid.

Når det gjelder reintallsfastsetting, mener tingretten at tvister om dette fortsatt bør kunne behandles av de alminnelige domstoler, også for reintall på siidanivå. Det legges vekt på at slike saker vil innebære en grunnleggende forutsetning for den enkelte siidas reindrift, og at dette også har sammenheng med den statlige regulering etter reindriftsloven § 60. Reintall på siidanivå vil dessuten ha konsekvenser for den enkelte siidaandel og dermed for den enkelte reineier. I slike saker vil hensynet til den enkelte siida og siidaens reineieres rettssikkerhet tale for at tvister om reintall bør behandles av tingrettene i første instans. Jordskifterettens kompetanse til reintallsfastsettelse må derfor forutsette at partene samtykker til dette.

Tingretten er enig med arbeidsgruppen i at det er et stort behov for avklaring av siidaenes beiteområder, ikke minst i Vest-Finnmark reinbeiteområde. Tingretten mener likevel at forutsetningene for at dette skal skje ved avgjørelser til jordskifterettene pr i dag ikke er til stede. Det vises til vurderingene ovenfor om at det fortsatt er behov for en rettslig avklaring gjennom de alminnelige domstolers behandling av slike tvister, eventuelt også gjennom muligheten for behandling ved Finnmarkskommisjonen. Det store behovet for rettsavklaring bør derfor tilsi at det gis retts hjelp slik at alle siidaer har økonomiske muligheter for en rask behandling ved de alminnelige domstoler.

Kompetansebehovet vil selvsagt også kunne være en utfordring for behandlingen ved de forskjellige tingretter. Ved de alminnelige domstoler har man likevel innarbeidede ordninger som til en viss grad vil bøte på kompetansebehovet, for eksempel bruk av fagkyndige meddommere, rettsoppnevnte sakkyndige. Det er også muligheter for overføring av saker etter domstolloven § 38.

Tingretten vil ut fra det ovennevnte foreslå at det utformes en bestemmelse om ikraftreden som tar hensyn til utfordringene om nødvendig overordnet rettsavklaring, samt behovet for kompetanseoppbygging ved jordskifterettene. Ikraftreden bør her bygge på en tilslutning fra reindriftens organisasjoner eller Sametinget.

Sis-Finnmárkku diggegoddi - Indre Finnmark tingrett

Finn-Arne Schanche Selfors
Sorenskriver